

DANMISSION

Islamsekretariatet

24-03-2006

Side 1

Delegationsrejse til Egypten, 16.-19. februar 2006

Rapport afgivet til Udenrigsministeriet, Folkekirkens biskopper samt Det mellemkirkelige Råd, Danmissions og Dansk Missionsråds Udviklingsafdelings bestyrelser.

Ved afdelingsleder Uffe Torm og Islamsekretær Harald Nielsen.

Deltagere

Biskop Karsten Nissen, Viborg Stift, biskop Steen Skovsgaard, Lolland-Falster Stift, lektor Paul Verner Skærved, formand for Det Mellemkirkelige Råd, sognepræst Lars Mandrup, formand for Danmissions bestyrelse, afdelingsleder Uffe Torm, Dansk Missionsråds Udviklingsafdeling og Islamsekretær Harald Nielsen, områdesekretær for Mellemøsten og Pakistan i Danmission.

Tilrettelægelse

Det mellemkirkelige Råd og Danmission i samarbejde med Dansk Missionsråds Udviklingsafdeling (DMR-U).

Finansiering

Delegationsrejsen var finansieret ved en bevilling på 80.000 DKK fra Det Arabiske Initiativ under Udenrigsministeriet af 10. februar 2006. Kontraktholder: Dansk Missionsråds Udviklingsafdeling ved afdelingsleder Uffe Torm.

Formål

Formålet med rejsen var, at en dansk kirkelegation kunne mødes med kristne og muslimske religiøse ledere i Egypten på baggrund af den krise, der var afledt af Morgenavisen Jyllands-Postens offentliggørelse af 12 karikaturtegninger af profeten Muhammed. Delegationen skulle i den aktuelle situation føre dialog med religiøse ledere i Egypten og bidrage til at formindske den spænding, der var opstået, samt eventuelt bidrage til at korrigere misforståelser og forklare den danske kontekst, herunder hvordan ytrings- og pressefrihed opfattes i Danmark.

Medbragte dokumenter

Delegationen medbragte i kopi dels den undskyldning/beklagelse, som Morgenavisen Jyllands-Posten havde udsendt, dels statsminister Anders Fogh Rasmussens erklæring af 31. januar 2006 samt udenrigsminister Per Stig Møllers oplæg til den internationale pressekonference 5. februar 2006. Desuden medbragte delegationen udtalelser fra Danmissions bestyrelse af 3. februar 2006 og fra Folkekirke og Religionsmøde udsendt 3. februar 2006.

Baggrund

Det mellemkirkelige Råd arrangerede i maj 2003 på baggrund af den daværende danske ambassadør i Egypten, Christian Oldenburg, en delegationsrejse til Egypten og har Mellemøsten som et fokusområde.

I august 2004 blev Egyptian-Danish Dialogue Conference I afholdt i København med 25 danske og 15 egyptiske deltagere. Konferencen arbejdede med menneskerettigheder og sameksistens. Under konferencen blev der aflagt besøg på Institut for Menneskerettigheder,

og der blev afholdt en offentlig høring i Landstingssalen på Christiansborg, som blev åbnet af Folketingets formand Christian Mejdahl. I panelet sad bl.a. Folketingsmedlemmerne Bodil Kornbek, Kristendemokraterne og Jeppe Kofod, Socialdemokratiet. Desuden deltog den daværende danske ambassadør i Cairo, Christian Oldenburg, og den egyptiske ambassadør i København, Mona Omar.

En delegation fra Danmissions bestyrelse og Islamudvalg besøgte i januar 2005 Cairo og førte samtaler med muslimske og kristne ledere.

Danmission har siden november 2003 i et tæt samarbejde med Dansk Missionsråds Udviklingsafdeling deltaget i et stort dialogprojekt mellem muslimer og kristne i Egypten ledet af Coptic Evangelical Organization for Social Services (CEOSS), som finansieres af Danida med 5 mio. DKK. Projektet løber i tre år og skal efter planen evalueres i marts 2006 med henblik på udarbejdelse af en ny ansøgning til Danida. Der er foreløbigt under dette projekt etableret 250-300 lokale dialoggrupper mellem muslimer og kristne i størstedelen af Egypten.

Siden maj 2005 har Danmission ligeledes med støtte fra Danida været involveret i et større kapacitetsopbygningsprojekt i samarbejde med CEOSS til støtte for 75 lokale NGO'er og CBO'er - både muslimske og kristne og fælles muslimske og kristne lokale organisationer - med ca. 75.000 personer involverede. Også dette projekt støttes af Danida med 11 mio. DKK og løber i tre år.

Desuden har Danmission udsendt fire medarbejdere til Egypten, der deltager i både dialog- og udviklingsarbejde. Danmission støtter endvidere en række mindre projekter i CEOSS, Den Anglikanske Kirke og Den Koptisk-Ortodokse Kirke med midler fra egne indsamlinger og støtte fra det Danida-finansierede Miniprogram, der administreres af Dansk Missionsråds Udviklingsafdeling.

Den krise, der eskalerede i januar 2006 på grund af Muhammed-tegningerne i Morgenavisen Jyllands-Posten den 30. september 2005, truede med at påvirke disse programmer og indsatser og mere alvorligt forholdet mellem muslimer og kristne både i Egypten, Mellemøsten, Den arabiske og muslimske Verden og i Danmark.

Allerede på sit møde i november 2005 tog Danmissions bestyrelse afstand fra tegningerne, og på sit bestyrelsesmøde den 3. februar 2006 gentog Danmission denne afstandstagen, hvilket flere andre danske kirkelige organisationer ligeledes har gjort.

Samme dag henvendte Danmission sig til sine partnere i Mellemøsten for at delagtiggøre partnerne i Danmissions stilling i sagen. I denne forbindelse bad Danmission sine partnere melde tilbage med forslag til, hvad Danmission yderligere kunne gøre for at dæmpe de voldsomme reaktioner i Mellemøsten, efter opfordring hertil fra Dansk Missionsråds Udviklingsafdeling (DMR-U) på baggrund af et møde i Udenrigsministeriet samme dag, hvor Udenrigsministeriet bad bl.a. DMR-U om at rådgive ministeriet om hvilke initiativer, der i den opståede situation eventuelt kunne være behjælpelige med at inddæmme den opståede konflikt mellem Danmark og en række arabiske og muslimske lande.

På den baggrund meldte Danmissions hovedpartner i Egypten, CEOSS, den 6. februar 2006 tilbage med et forslag om at sende en højt profileret kirke delegation til Egypten for på den

måde at indgå i en samtale med muslimske og kristne religiøse ledere i Egypten og være med til at forklare den situation, der var opstået p.gr.a. Morgenavisen Jyllands-Postens tegninger. Opfordringen var støttet af en række kirkelige ledere i Egypten.

Efter drøftelser med Københavns biskop Erik Norman Svendsen og repræsentanter fra Det Arabiske Initiativ i Udenrigsministeriet blev det besluttet, at Danmission skulle prøve at få sammensat en sådan kirkelig delegation i samarbejde med Det mellemkirkelige Råd.

Tirsdag den 7. februar 2006 blev der etableret kontakt til Det mellemkirkelige Råds formand, lektor Paul Verner Skærved, der efter konsultation hos Rådets formandskab indvilgede i at deltage som medarrangør af delegationsrejsen og kontakte biskopperne for at sikre deres deltagelse heri. I løbet af onsdag den 8. februar 2006 blev delegationens sammensætning aftalt.

Efter en del kontakter mellem København og Cairo blev der den 10. februar 2006 fremlagt et program og samtidig opstillet et budget for rejsen samt udarbejdet en ansøgning til Det Arabiske Initiativ i Udenrigsministeriet om finansiering af den kirkelige delegationsrejse.

Denne ansøgning blev principgodkendt samme dag, og kontrakten om finansiering af delegationsrejsen blev udarbejdet af Udenrigsministeriet den 13. februar 2006 og fremsendt til DMR-U.

Budskab

Delegationens budskab, som blev afleveret ved alle møderne, var i korthed:

- Der var tale om en religiøs delegation, der ikke havde noget politisk mandat eller budskab fra den danske regering.
- Der er i Danmark ikke fjendskab mellem islam og kristendom.
- Der er i Danmark ifølge Grundloven religionsfrihed, hvilket landets ca. 200.000 muslimer nyder godt af med 19 menigheder, der er godkendt af myndighederne, og med en lang række muslimske friskoler, der oppebærer statsstøtte på lige fod med andre friskoler.
- Der er i Danmark ifølge Grundloven ytringsfrihed. Ytringsfriheden er begrænset af blasfemi- og injurielovene samt racisme- og diskriminationsloven. Det er ikke regeringen, men domstolene, der afgør, om en handling er i strid med landets love.
- Den danske avis, Morgenavisen Jyllands-Posten, har givet en undskyldning/beklagelse, som delegationen medbragte i arabisk oversættelse sammen med den danske statsministers erklæring om, at han ikke selv ville ytre sig på en måde, som kunne såre andre menneskers religiøse følelser.
- Alle danske aviser er uafhængige af regeringen.
- Også kristne danskere føler sig krænket af karikaturtegningerne og opfordrer derfor alle til at vise respekt for andre menneskers religiøse følelser.
- Der er i Danmark en tredeling af magten. Den lovgivende magt ligger i parlamentet. Den udøvende magt ligger hos regeringen. Den dømmende magt ligger hos domstolene, der er uafhængige af regeringen. For tiden undersøger Rigsadvokaten muligheden for at rejse sag ved domstolene mod Morgenavisen Jyllands-Posten.

Program

16. februar

Rejsedag.

17. februar

Kl. 09.00-12.00: Møde med ambassadør Bjarne H. Sørensen. I mødet deltog desuden direktør Jakob Skovgaard-Petersen, Det dansk-egyptiske Dialoginstitut i Cairo, og Christa Lund Herum, der er Danmissions udsending i Cairo, og som arbejder som koordinator af Den Anglikanske Kirkes dialogarbejde.

Kl. 17.30: Møde med biskop Mouneer Anis, Den Anglikanske Kirke, og Sheikh Fawzy Zifzaf, leder af dialogafdelingen på Al-Azhar Universitetet i Cairo.

Kl. 18.30: Møde med udvalgte journalister fra egyptiske dagblade.

18. Februar

Kl. 10.00: Møde med Storsheikh dr. Muhammad Sayyed Tantawy, åndeligt overhoved for verdens 1.2 mia. sunni-muslimer. I dette møde deltog ambassadør Bjarne H. Sørensen og desuden universitetsdirektøren, dr. Ahmed Al Tayib.

Desuden deltog følgende kirkeledere deltog i mødet:

Biskop, dr. Mouneer Anis, Den Anglikanske Kirke (tolk)
Dr. Rev. Makram Nabeeb, bestyrelsesmedlem i CEOSS
Ærkebiskop Marcos, Den Koptisk-Ortodoxe Kirke
Biskop Yohama Qulta, stedfortræder for den Koptisk-Katolske Patriark
Rev. Kamal Yossef, Synod of the Nile

Mødet blev forsinket i mere end en time, da Storsheikhen havde besøg af Vatikanets ambassadør. Derved blev tidsplanen for resten af dagen væsentlig forrykket.

Ordførende ved dette møde var biskop Karsten Nissen og sognepræst Lars Mandrup.

Ved dette møde udleverede storsheikhen et forslag stilet til FN, ifølge hvilket alle verdens lande skulle forpligte sig på at sikre, at det blev strafbart at krænke alle religioners symboler samt hellige personer og skrifter. Delegationen modtog forslaget med en bemærkning om, at det lå uden for dens mandat at tage stilling hertil, men at delegationen ville aflevere det til de rette politiske myndighed i Danmark.

Storsheikhen krævede desuden en undskyldning fra den danske statsminister, hvilket delegationen naturligvis ligeledes kun kunne tage til efterretning, men ikke reagere på.

Derimod tog storsheikhen imod Morgenavisen Jyllands-Postens undskyldning/beklagelse og understregede, at ifølge islam skulle alle mennesker leve i fred med hinanden.

Efter mødet med storsheikhen var der et meget stort presseopbud af nationale og internationale journalister.

Kl. 11.00: Møde med Stormufti dr. Ali Goma, gejstligt overhoved for Egyptens muslimer og den, der lægger linien for prædikenerne ved Fredagsbønnen i de 95.000 moskéer i Egypten.

I dette møde deltog ambassadør Bjarne H. Sørensen, direktør Jakob Skovgaard-Petersen, Det Dansk-Egyptiske Dialoginstitut i Cairo, dialogkoordinator Christa Lund Herum, Danmission og biskop Mouneer Anis (folk) samt juraprofessor i international ret, Dr. Aly H. Elghatit.

Ordførende ved dette møde var biskop Karsten Nissen og lektor Paul Verner Skærved.

Stormuftien modtog delegationens budskab meget positivt og åbent, og mødet fandt sted i en hjertelig og afslappet atmosfære. Ved mødets slutning konkluderede Stormuftien over for pressen, *"at vi har nu modtaget en undskyldning fra avisen, herefter må diplomatiets gøre det videre arbejde."* På et spørgsmål om, hvorvidt han så noget håb for fremtidigt samarbejde, svarede han, at *"denne dansk kirkelige delegations tilstedeværelse i dag i Cairo er et håb for fremtiden."* For åben mikrofon opfordrede han befolkningen til at dæmpe sig, så *"vi kan komme videre..."* ligesom han advarede mod *"at lade den skjulte hånd skrive dagsordenen."*

Ved afslutningen opfordrede delegationen Stormuftien til at komme til Danmark, hvortil han svarede: *"I kan jo bare invitere mig!"* Efterfølgende tog delegationen denne udtalelse op til vurdering og besluttede at undersøge mulighederne for et genbesøg i Danmark inden så længe for at bringe de samme budskaber til en dansk muslimsk kontekst.

Et aftalt møde hos Minister for Islamic Endowment, dr. Mahmoud Zakzouk blev på grund af forsinkelsen hos Storsheikhen udskudt til den følgende dag. Desuden blev et møde hos generalsekretæren for Den Arabiske Liga, dr. Amr Moussa aflyst på grund af forsinkelsen hos Storsheikhen.

Kl. 18.00: Møde på CEOSS med Forum for Intercultural Dialogue (styringsgruppen for det af Danida-finansierede dialogprojekt samt andre deltagere). I mødet deltog der anslået ca. 75 egyptere. Mødet blev ledet af CEOSS' formand, professor, dr. Mervat Akhnouk Absakhroun og medlem af Forum, journalisten Amina Shafik (fra avisen Al Ahram). I panelet sad desuden ærkebiskop Marcos fra Den Koptisk Ortodoxe Kirke, professor, dr. Hassan Wageih, der er rådgiver for Minister for Islamic Endowment, samt præsident Hosni Mubaraks personlige rådgiver i disse sager, professor dr. Usama El Baz. Biskop Karsten Nissen var dansk deltager i panelet.

Man mærkede i dette møde klart, hvilke frustrationer tegningerne havde medført, og flere indlæg var holdt i en meget hård tone. Især var præsidentens rådgiver meget skarp og krævede tegnerne stillet for retten og dømt.

Ambassadør Bjarne H. Sørensen gav i sit svar en saglig gennemgang af den danske regerings stilling og understregede, at Jyllands-Posten er en af regeringen uafhængig avis, som regeringen ikke kunne skride ind overfor i henhold til den danske grundlov. Samtidig pegede ambassadøren på, at den danske rigsadvokat i øjeblikket undersøger sagen med henblik på at rejse en sag ved domstolene mod avisen.

Uffe Torm redegjorde for, hvorledes Danmission blev involveret i dialogprojektet, og nævnte sin glæde over de resultater, der er opnået indtil nu. Han udtrykte sin forståelse for det krænkende i tegningerne for både muslimer og kristne i Egypten og henviste til, at han også følte sig krænket af disse tegninger, da disse udtrykte disrespekt for religiøse følelser. Men han håbede meget, at disse tåbelige og provokerende tegninger ikke skulle slå det gode dialogsamarbejde i stykker, som var blevet opbygget over en årrække, men at dialogen også i fremtiden måtte have gode vilkår og blive udbygget både i dybden og bredden.

Reaktionen på disse to indlæg var særdeles positive. Man ønsker fortsat et tæt samarbejde med Danmission, DMR-U og Det mellemkirkelige Råd om dialogindsatser.

19. Februar

Kl. 08.30: Biskop Karsten Nissen og sognepræst Lars Mandrup deltog i "Good Morning Cairo" - et direkte TV-program, der ses af anslået 20 mio. i hele den arabiske verden.

Kl. 10.00: Møde hos Minister for Islamic Endowment, dr. Mahmoud Zakzouk. I mødet deltog desuden ambassadør Bjarne H. Sørensen, biskop Mouneer Anis (tolk) og dialogkoordinator Christa Lund Herum.

Ordførende ved dette møde var biskop Karsten Nissen.

Ministeren indledte med en lang tale om islam og dialog og tog sit udgangspunkt i en oplysning, han havde fra BBC samme morgen, der fortalte, at "tegneren" ikke havde fortrudt, at han havde tegnet karikaturene (man fremstillede generelt sagen, som om der kun havde været én tegner). Ministeren tog Morgenavisen Jyllands-Postens undskyldning/beklagelse til efterretning men krævede, at "tegneren" blev stillet for en domstol og straffet. Han holdt "tegneren" ansvarlig for de mennesker, der under konflikten var blevet dræbt.

Mødet bar i høj grad præg af, at de to delegationer skulle aflevere deres respektive budskaber, hvilket skete i en venlig og imødekommende atmosfære. Og det var bemærkelsesværdigt, at ministeren ikke på mødet nævnte det egyptiske forslag i FN om en konvention mod religiøs intolerance med et eneste ord.

Efter frokost rejste delegationen hjem.

Konklusioner

1. Delegationen modtog under sit besøg i Egypten et forslag til den danske regering om at arbejde for en udtalelse i FN, ifølge hvilken alle verdens lande skulle forpligte sig på at sikre, at det blev strafbart at krænke alle religioners symboler samt hellige personer og skrifter.
2. Det var tydeligt for delegationen, at almindelige egyptere i alle samfundslag er dybt såret på grund af tegningerne i Morgenavisen Jyllands-Posten. Det vil sandsynligvis koste lang tid og meget arbejde at genoprette situationen fra før.
3. Timingen af delegationens besøg var den helt rigtige. Den kom på det tidspunkt, hvor krisen netop havde toppet, og delegationens tilstedeværelse bidrog til at lukke et overtryk ud og normalisere situationen ganske meget.
4. Modtagelsen af delegationen understregede vigtigheden af det personlige møde, der i vid udstrækning er glemt i den danske kontekst, hvor et brev eller e-mail er blevet

kommunikationsformen. Men i Mellemøsten mødes man ansigt til ansigt, når man har vigtige ting i spil og taler sig til rette.

5. Egypterne tog imod den udstrakte hånd, som delegationen var et udtryk for, eller udtrykt med Stormuftens ord: *"Denne danske, kirkelige delegations tilstedeværelse i dag i Cairo er et håb for fremtiden.*

6. Delegationens besøg understregede vigtigheden af, at man mødes i ligeværdighed og gensidighed og sammen aftaler dagsordenen for det arbejde, man ønsker udført.

7. Besøget blev blandt egyptere set som en naturlig følge af Egyptian-Danish Dialogue Conference I i august 2004 i København, sådan som det blev udtrykt af en velkendt egyptisk intellektuel, Dr. Mohammed Rajab i en Cairo-avis den 26. Februar 2006: *"Because of the first visit of FID [Forum for Intercultural Dialogue] to Denmark 2004 for dialogue and understanding, the second visit in 2006 of some Danish delegates to Egypt for apology and bridging the gap was possible."*

Anbefalinger

1. At Stormufti, dr. Ali Goma, inviteres på officielt besøg i Danmark sammen med biskop, dr. Mouneer Anis, Den Anglikanske Kirke, og dr. Nabil Abadir, administrerende direktør i CEOSS.
2. At det overvejes at foretage tilsvarende delegationsrejser til Libanon, Jordan og Syrien, samt evt. andre lande i Mellemøsten, når tiden er moden hertil.
3. At dialogen i Danmark mellem mennesker af forskellig tro fortsættes og forstærkes.
4. At de religiøse aspekter integreres mere tydeligt i Det Arabiske Initiativ.
5. At det dialog- og netværksarbejde, som Danmission/DMR-U har opbygget gennem flere år med opbygningen af partnerskaber med muslimske og kristne ledere og institutioner i den arabiske verden, styrkes og udbygges
6. At Det mellemkirkelige Råd følger op på delegationsrejsen gennem udbygning af sit netværk i Mellemøsten.
7. At den egyptisk-danske dialogkonference, der blev påbegyndt i 2004, fortsættes og udbygges med årlige konferencer skiftevis i de to lande.
8. At Udenrigsministeriet sørger for, at besøget dokumenteres.

21. marts 2006

Karsten Nissen
Biskop, Viborg Stift

Steen Skovsgaard
Biskop, Lolland-Falster Stift

Paul Verner Skærved
Lektor, Formand for Det Mellemkirkelige Råd

Lars Mandrup
Sognepræst, Formand for Danmission

Uffe Torm
Afdelingsleder, Dansk Missionsråds Udviklingsafdeling

Harald Nielsen
Islamsekretær, Danmission

Bilag

PRESSEDÆKNING

Dansk presse

Ritzaus Bureau

Berlingske Tidende
BT
Fyens Stifts Tidende
JydskeVestkysten
Morgenavisen Jyllands-Posten
Kristeligt Dagblad
Lolland-Falster Tidende
Politiken
Viborg Stifts Folkeblad
Århus Stiftstidende

Radioavisen

DR TV Nyhederne
DR TV "Dagens Danmark" - 20. februar
TV2 Nyhederne
TV2 "Go' Morgen Danmark" - 16. februar
TV2 "Go' Morgen Danmark" - 20. februar
TV2 "Dags Dato" - 19. februar
TV2 Region Østjylland - 21. februar

Egyptisk/arabisk/international presse

CEOSS har registreret mere end 30 avisartikler om delegationens besøg i følgende egyptiske dagblade:

Al Ahram
Al Akhbar
El Gomhoria
Al Mesaa
Egypt revival
Egyptian Today
Rosa Al Youssef
Arabian
El Mosawar

Aviser fra hele Mellemøsten, herunder De Forenede Emirater
Tyrkiet

Nyhedsbureauer

Middle East New Agency
AP

Websites

BBC
Ocean
El Jazeera

International TV

BBC
CNN
Euro News
Al Jazeera
Al Arabia
Tyrkisk TV
New TV, Lebanon
Free World
Lokale mellemøstlige TV-kanaler

Egyptisk TV

News Sector, Egyptian TV
Channel Two, Egyptian TV
Nile Channel of News
International Nile TV
Egyptian Satellite

Radio

Egyptian publication
BBC